

Humor, ironia, groteska, komizm w nauczaniu i terapii

wybór literatury z lat 1976-2022

dostępnej w Bibliotece Pedagogicznej
im. gen. bryg. prof. Elżbiety Zawackiej w Toruniu

Książki

1. **DUDZIKOWA, Maria**
Osobliwości śmiechu uczniowskiego / Maria Dudzikowa ; Polskie Towarzystwo Pedagogiczne. - Kraków : Oficyna Wydawnicza "Impuls", 1996.
2. **GRZYBOWSKI, Przemysław**
Śmiech w edukacji : od szkolnej wspólnoty śmiechu po edukację międzykulturową / Przemysław Paweł Grzybowski. - Kraków : Oficyna Wydawnicza "Impuls", 2015.
3. **Humor** w kulturze i edukacji / red. Ewa Dunaj, Iwona Morawska, Małgorzata Latoch-Zielińska. - Lublin : Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, 2014.
4. **Humor** w nauczaniu : dowcip, śmiech, kabaret, komizm, anegdoty, dr Clown, historyjki. - Gdynia : Centrum Kształcenia Liderów i Wychowawców im. Pedro Arrupe, 2011.
5. **HURLEY, Matthew M.**
Filozofia dowcipu : humor jako siła napędowa umysłu / Matthew M. Hurley, Daniel C. Dennett, Reginald B. Adams, Jr. - Kraków : Copernicus Center Press, 2016.
6. **ŁAGUNA, Piotr**
Ironia jako postawa i jako wyraz : (z zagadnień teoretycznych ironii) / Piotr Łaguna. - Kraków ; Wrocław : Wydawnictwo Literackie, 1984.
7. **MATUSEWICZ, Czesław**
Humor, dowcip, wychowanie : analiza psychospołeczna / Czesław Matuszewicz. - Warszawa : "Nasza Księgarnia", 1976.
8. **TAMBLYN, Doni**
Śmieć się i uczyć : 95 sposobów wykorzystania humoru do zwiększenia efektywności nauczania i szkolenia / Doni Tamblin. - Kraków ; Warszawa : Wolters Kluwer Polska, 2009.

Artykuły z prac zbiorowych

1. **BIELEWICZ, Eliza**
Humor w procesie nauczania dzieci dyslektycznych / Eliza Bielewicz // **W:** Wokół dysleksji : co warto wiedzieć o dysleksji i nowoczesnych sposobach przeciwdziałania jej. - Warszawa : Difin, 2010. - S. 84-119.
2. **KMITA, Maria**
Zagadnienie humoru w kształceniu pedagogów resocjalizacyjnych / Maria Kmita // **W:** Współczesne wyzwania dla teorii i praktyki resocjalizacyjnej. - Toruń : "Akapit", 2013. - S. 114-134.

3. **KRASOWSKA, Anna**
Rozwijanie kompetencji humorystycznej na lekcjach języka polskiego / Anna Krasowska // **W:** Kompetencje nauczyciela polonisty we współczesnej szkole : między schematyzmem a kreatywnością. - Warszawa : Wydawnictwo Uniwersytetu Warszawskiego, 2019. - S. 185-195.
4. **MADEJ, Julian**
Z czego się śmiejecie, dzieci? : próba zarysu problematyki dziecięcego poczucia humoru we współczesnej Polsce / Julian Madej // **W:** Nowe społeczne wymiary dzieciństwa. - Warszawa : Wydaw. Akademickie "Żak", 2011. - S. 252-277.
5. **ROŹDŻYŃSKA, Anna**
Rola humoru w kształtowaniu relacji interpersonalnych młodzieży w środowisku szkolnym / Anna Rożdżyńska // **W:** Funkcjonowanie współczesnych młodych ludzi w zmieniającym się świecie. - Warszawa : "Difin", 2012. - S. 146-153.

Artykuły z czasopism

1. (U)śmiechoterapia na co dzień // Klanza. - 2012, nr 2, s. 26-27
2. Analiza wybranych zmian w funkcjonowaniu społecznym osób rozbawionych / Kuba Kryś, Bogdan Wojcieszke // Psychologia Społeczna. - 2013, nr 3, s. 277-289
3. Artur Andrus jako uczeń / Artur Andrus ; rozm. przeprowadził Wojciech Żmudziński SJ // Być dla Innych. - 2013, nr 1/2, s. 26-28
4. Dobry żart zdrowia wart, czyli o wypaleniu zawodowym nauczycieli / Paweł Ochwat // Hejnał Oświatowy. - 2019, nr 2, s. 8-10
5. Dowcip w książce ucznia / Anna Grochulska // Nauczyciel i Szkoła. - 2008, nr 3/4, s. 119-124, bibliografia
6. Dr House w klasie : aluzja, ironia, sarkazm - jak stawić im czoło? / Magdalena Goetz // Głos Nauczycielski. - 2015, nr 9, s. 10
7. Dzieci - humor - literatura / Jadwiga Raszka // Wychowanie w Przedszkolu. - 2014, nr 2, s. 44-48
8. Dziecięcy śmiech bez granic : recenzja książki "Do śmiechu : komizm w sztuce" / Magdalena Dubrawska // Edukacja Wczesnoszkolna. - 2017/2018, nr 3, s. 101-104
9. Gelotologia jako przykład metody terapeutycznej dla dzieci młodzieży oraz osób dorosłych / Amanda Błaszczak // Problemy Opiekuńczo-Wychowawcze. - 2021, nr 7, s. 3-14 [dziedzina badań nad śmiechem i jego wpływem na zdrowie]
10. Humor : ważne wyposażenie każdego pedagoga / Maria Kmita // Życie Szkoły. - 2011, nr 9, s. 16-19
11. Humor a twórczość dzieci w młodszym wieku szkolnym / Jolanta Bonar // Problemy Opiekuńczo-Wychowawcze. - 2022, nr 8, s. 32-43
12. Humor a twórczość, czyli dlaczego należy cenić uczniowskie poczucie humoru / Jolanta Bonar // Nauczanie Początkowe. - 2008/2009, nr 2, s. 37-42
13. Humor angielski w pigułce / Łukasz Czuryłło // The Teacher. - 2012, nr 2, s. 59-62

14. Humor i uśmiech w pedagogice, terapii oraz profilaktyce / Dorota Sztobryn // Rocznik Edukacji Alternatywnej. - 2004/2005, nr 1, s. 49-67
15. Humor i zabawa w terapii / Zuzanna Kołacz-Kordzińska // Być dla Innych. - 2011, nr. 4, s. 39-42
16. Humor jako kategoria badawcza w pedagogice / Karol Motyl // Podstawy Edukacji. - 2012, T. 5, s. 209-223
17. Humor na lekcjach - czy to zgodne z etykietą? / Izabella Bartol // Polonistyka. - 2021, nr 5, s. 16-19
18. Humor pomaga / Małgorzata Fiejdasz-Kaczyńska // Coaching. - 2018, nr 4, s. 13-19
19. Humor w edukacji : o możliwościach wykorzystania / Karol Motyl // Edukacja Zdrowotna : narzędzia promocji zdrowia. - 2017, nr 6, s. 15-17
20. Humor w edukacji wczesnoszkolnej : bibliografia w wyborze / Anna Łojek // Nauczanie Początkowe. - 2008/2009, nr 2, s. 100-102
21. Humor w nauczaniu : dowcip, śmiech, kabaret, komizm, anegdoty, dr Clown, historyjki. - Gdynia : Centrum Kształcenia Liderów i Wychowawców im. Pedro Arrupe, 2011. [numer monograficzny czasopisma *Być dla Innych*. - 2011, nr 4]
22. Jak mądrze śmiać się w klasie? / Izabella Forgiel // UczMy. - 2019, nr 4, s. 7-8
23. Język nie jest przezroczystą szybą / Michał Rusinek ; rozmawia Marcin Wilk // Polonistyka. - 2017, nr 5, s. 10-13
24. Ładowanie akumulatorów : o poczuciu humoru / Małgorzata Boraczyńska // Sedno. - 2009, nr 6, s. 36-37
25. Nuuuda... w chorobie : humor sytuacyjny jako antidotum na nudę / Krystyna Moczka // Chowanna. - 2009, T. 1, s. 73-84, bibliografia
26. O humorze szkolnym poważnie / Paweł Ochwat // Hejnał Oświatowy. - 2016, nr 2, s. 3-5
27. Operowanie żartem językowym jako przejaw kompetencji komunikacyjnych uczniów klas młodszych szkoły podstawowej / Kinga Kuszak // Studia Edukacyjne. - 2011, nr 18, s. 89-105, bibliografia
28. Pedagogie kabaretu : wstęp do tematu / Urszula Lewartowicz // Kultura i Edukacja. - 2021, nr 1, s. 96-108
29. Piorunochron, czyli jak i co śmiech ułatwia / Maria Raszewska // Przegląd Edukacyjny. - 2008, nr 1, s. 8-10
30. Poczucie humoru / Hanna Hamer // Psychologia w Szkole. - 2012, nr 4, s. 73-75
31. Poczucie humoru pedagogów w kontekście różnic międzypłciowych / Anna Karłyk-Ćwik, Anna Radomska // Problemy Opiekuńczo-Wychowawcze. - 2016, nr 8, s. 43-53
32. Poczucie humoru, dowcip i uśmiech w nauczaniu matematyki / Tomasz Szwed // Matematyka. - 2020, nr 6, s. 16-18
33. Poza obiegami : społeczne funkcjonowanie groteski / Anna Matuchniak-Krasuska // Przegląd Socjologiczny. - 2006, z. 2, s. 41-62, bibliografia

34. Przegląd narzędzi do pomiaru poczucia humoru / Jolanta Tomczuk-Wasilewska // Roczniki Psychologiczne. - 2010, nr 2, s. 73-100, bibliografia
35. Przekłuty balon, czyli jak dowcipem walczone z absurdami PRL-u i dlaczego warto wykorzystywać humor w edukacji historycznej / Marek Białokur // Wiadomości Historyczne. - 2019, nr 6, s. 9-15
36. Rola humoru w procesie dydaktyczno-wychowawczym / Paweł Ochwat // Edukacja. - 2019, nr 1, s. 96-110
37. Rozumienie dowcipów a rozumienie kultury : poczucie humoru a uczestnictwo we współczesnej kulturze / Tomasz Kozłowski // Kultura i Społeczeństwo. - 2007, nr 1, s. 51-69
38. Rozwijanie wrażliwości przedszkolaków na humor / Jolanta Olkusz // Wychowanie w Przedszkolu. - 2013, nr 5, s. 11-[17]
39. Różne wymiary humoru w szkole / Jarosław Kordziński // Być dla Innych. - 2011, nr 4, s. 27-31
40. Sposoby na napięte mięśnie / Hanna Hamer // Psychologia w Szkole. - 2012, nr 3, s. 77-81
41. Szkoła a humor i optymizm uczniów / Irena Stańczak // Nauczanie Początkowe. - 2008/2009, nr 2, s. 17-21
42. Śmiać się z siebie samego : rozmowa z Arturem Andrusiem / Artur Andrus ; rozm. przepr. Wojciech Żmudziński SJ // Być dla Innych. - 2013, nr 1/2, s. 16-21
43. Śmiech to zdrowie / Barbara Wanda Jachimczak // Biblioteka w Szkole. - 2013, nr 11, s. 22-23
44. Śmiech w edukacji / Ferdynand Mielczarek // Problemy Opiekuńczo Wychowawcze. - 2012, nr 4, s. 40-44
45. Śmiech wart szkoły / Anna Radomska // Psychologia w Szkole. - 2006, nr 2, s. 51-60
46. Świat się śmieje, to my też : scenariusz zajęć dla uczniów klasy III / Małgorzata Szomko, Kinga Wołos, Patrycja Zieziula // Edukacja Wczesnoszkolna. - 2022, nr 2, s. 141-147
47. Ten się śmieje, kto się śmieje ostatni? Obecność humoru na lekcji : przegląd literatury przedmiotu / Kamil Iwaniak // Języki Obce w Szkole. - 2021, nr 2, s. 49-54
48. Uczenie się i ... ŚMIECH - duet marzeń : o pozytywnym wpływie śmiechu i humoru na proces uczenia się oraz o ich walorach edukacyjnych / Aneta Ratajek // Edukacja Wczesnoszkolna. - 2018/2019, nr 4, s. 43-52
49. Uczymy człowieczeństwa przez uśmiech / Alicja Siemak-Tylikowska // Kwartalnik Pedagogiczny. - 2005, nr 3, s. 99-114
50. Uśmiech przy tablicy / Magdalena Nowakowska // Psychologia w Szkole. - 2013, nr 3, s. 92-93
51. Warto się uśmiechać / Hanna Hamer // Psychologia w Szkole. - 2013, nr 3, s. 88-91
52. Wychowawca humor / Anna Rożdżyńska // Psychologia w Szkole. - 2011, nr 2, s. 130-136
53. Wykorzystanie humoru w kształceniu resocjalizującym : możliwości i ograniczenia / Anna Karłyk-Ćwik // Wychowanie na co Dzień. - 2017, nr 1-2, s. 11-17

54. Zabawy przyjemne i pożyteczne : o roli dowcipu w kulturze / Paweł Tomanek // Kultura i Społeczeństwo. - 2007, nr 1, s. 27-49, bibliogr.
55. Zbawienny humor / Dorota Kawecka // Lider. - 2011, nr 6, s. 10
56. Zielone światło dla humoru! / Monika Głowacka // UczMy. - 2019, nr 4, s. 8-10
57. Żart i humor, czyli satyra w nauczaniu / Mariola Tracz // Geografia w Szkole. - 2018, nr 3, s. 37-39
58. Żartować czy nie żartować z uczniami / Maria Kmita // Życie Szkoły. - 2011, nr 11, s. 4-12, bibliogr.

Opracowanie
Anna Wiligalska
(13.04.2023 r.)

Województwo
Kujawsko-Pomorskie

Biblioteka Pedagogiczna im. gen. bryg. prof. Elżbiety Zawackiej w Toruniu
jest Instytucją Samorządu Województwa Kujawsko-Pomorskiego